

Кіричевська Е. В. кандидат психологічних наук,
докторант лабораторії психології навчання
Інституту психології ім. Г.С. Костюка
<https://orcid.org/0009-0005-1911-5072>

ПСИХОЛОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В КОНТИНУУМІ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗСУ

У статті подається класифікація основних військових спеціальностей та їх психологічні параметри, якими обумовлюються психологічні стратегії військово-професійної діяльності військовослужбовців ЗСУ. З метою забезпечення відповідних вимог до кваліфікації військових кадрів в сучасних умовах ведення війни виникає потреба у формуванні навичок швидкого опанування військовою майстерністю, уміннях розробляти та реалізовувати психологічні стратегії під будь-які поставлені службово-бойові задачі.

Ключові слова: психологічні стратегії; військово-професійна діяльність; службово-бойове завдання; професіоналізація.

Вступ. Сучасні військові підходи до ведення бойових дій вимагають розширених психологічних компетенцій військовослужбовців ЗСУ, закладених системою професійної підготовки. Усвідомлені та адекватні рішення в процесі виконання службово-бойових завдань пов'язані з відповідними професійними якостями та здібностями військовослужбовців, які безпосередньо залежать від їх здатності вибудувати психологічні стратегії військово-професійної діяльності. Уміння створювати індивідуальну психологічну стратегію – ключова підсумкова ціль професійно-психологічної підготовки, оскільки забезпечує стратегіальну готовність військовослужбовця ЗСУ до виконання службово-бойових завдань за призначенням. Вимоги сучасної війни до кваліфікації військових кадрів і рівня їх професіоналізації безпосередньо стосуються психологічних стратегій опанування військовою майстерністю, оскільки уміння розробляти та реалізовувати стратегії під будь-які поставлені службово-бойові задачі – безпосередня функція військовослужбовця, незалежно від військового звання (рядовий, солдат, офіцер) та сфери виконання службово-бойової діяльності (тилова, штабна, польова).

Мета даної статті: полягає в обґрунтуванні класифікації основних військових спеціальностей та визначенні їх психологічних параметрів, якими обумовлюються психологічні стратегії військово-професійної діяльності.

Теоретичне підґрунтя. Аналітичний підхід до теоретичного вивчення проблематики психологічних стратегій військово-професійної діяльності військовослужбовців ЗСУ дозволив виокремити певні аспекти, які відображені у відповідних шерегах робіт військових психологів:

У контексті організації психологічного забезпечення військово-професійної діяльності (Н.А. Агаєв, В.А. Бараннік, В.І. Барко, А.Б. Дейко, Д.В. Гандер, О.В. Еверт, О.Г. Караяні, П.А. Корчемний, В.І. Осьодло, І.І. Приходька, Л.Б. Сікорської, В.В. Стасюка, О.Ф. Хмільяра, О.Г. Скрипкін, В.В. Поливанюк, Г.В. Ложкін, В.М. Невмержицький та ін.); питання особистісно-професійного розвитку військовослужбовців розглянуті в різних контекстах: у контексті професійного самовизначення різних категорій військовослужбовців (О.В. Бабелюк., В.М. Батіщев, С.Д. Максименко, І.Г. Ожерельєва, Р.Р. Шаріпов та ін.); у контексті розвитку професійної суб'єктності військовослужбовців в умовах спільної діяльності і спілкування (О.В. Булгаков, О.І. Гончаров, І.В. Колосович, В.І. Осьодло, О.С. Сиромятников та ін.); у контексті формування професійної психологічної придатності військовослужбовців (В.І. Барко, О.М. Глушко, Ю.А. Єлбаєв, О.М. Мірошніченко, В.А. Петров та ін.); у контексті розвитку професіоналізму військовослужбовців (О.В. Барабанщиков, Н.А. Жильцов, В.С. Торохтій та ін.).

З метою забезпечення відповідних

вимог до кваліфікації військових кадрів в сучасних умовах ведення війни виникає потреба в розвитку ідей зазначених концепцій в напрямку поглибленого вивчення психологічних стратегій військово-професійної діяльності військовослужбовців, оскільки містить практичну значущість, спрямовану на підвищення рівня боєздатності ЗСУ.

Методи дослідження. Мета статті обумовила застосування наступного комплексу загальнонаукових теоретичних методів: науковий аналіз, структурування, порівняння, систематизація, узагальнення.

Результати і обговорення. Оскільки психологічні стратегії професіоналізації обумовлені відповідними видами діяльності, у роботі представлено класифікацію військових фахів, яка включає спеціальності, виокремлені за критерієм подібності їх вимог до індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовця.

Відмінності між підкласами відображають головним чином неоднаковий ступінь інтенсивності прояву основних професійних якостей і визначаються або специфікою конкретних умов діяльності різних фахівців одного і того ж класу (насамперед екстремальністю цих умов, наприклад, наявністю прямого контакту з супротивником у ході бойових дій тощо), або високою значимістю для підрозділу (розрахунку, екіпажу) завдань, які спроможні виконувати певні фахівці того чи іншого профілю. У ряді випадків виділення підкласів обумовлено наявністю у деяких військовослужбовців додаткових обов'язків, що потребує прояву окремих, неспецифічних класу в цілому, психічних функцій. Існують також відмінності між спеціальностями всередині класу, які доцільно враховувати.

Дана класифікація розроблена на підставі результатів професійного аналізу різних видів військово-професійної діяльності. Психологічний образ кожного класу в даній класифікації не є механічним набором окремих професійно важливих якостей, а їх специфічним поєднанням, структурою, що відображає одночасно сенсорно-перцептивний, моторний, інтелектуальний і власне особистісний компонент діяльності. У рамках зазначеної класифікації поданих професій існує можливість не тільки проводити

комплексний психологічний аналіз споріднених видів військово-професійної діяльності, виділяти єдині сукупності професійно важливих якостей, визначати професійну придатність до кожної окремої спеціальності, а, насамперед, надати реально здійсненну та психологічно обгрунтовану систему цілеспрямованого формування у військовослужбовців ЗСУ психологічних стратегій оволодіння специфікою певної військово-професійної діяльності та пов'язаних з нею службово-бойових завдань в умовах війни.

Наразі кількість військових спеціальностей настільки збільшилася, а темпи їх якісної трансформації настільки стали стрімкими, що без розробки системних уявлень про всю безліч існуючих видів військово-професійної діяльності на основі їх класифікації не можливе подальше підвищення ефективності та надійності праці військових фахівців.

Сутністю процесу класифікації військових професій та спеціальностей є їх групування за спільністю основних об'єктивних ознак, елементів військової діяльності. Такими загальними об'єктивними ознаками, критеріями відмінності професій та спеціальностей за класами, групами, категоріями тощо, є: а) бойова техніка та зброя; б) методи збройної боротьби; в) психологічні ознаки військової діяльності; г) умови військової діяльності (географічні, кліматичні, на землі або під землею, на воді або під водою, у повітрі, поодиноці або у складі підрозділу тощо); д) знання, навички, уміння.

Найважливішим у практичному значенні є критерій класифікації спеціальностей за характером участі військовослужбовців в бойовій діяльності. Відповідно до цього критерію військові спеціальності, що здійснюються солдатами, сержантами та старшинами, поділяються на основні, допоміжні, забезпечення та обслуговування. До основних спеціальностей відносяться спеціальності, в яких військовослужбовці безпосередньо володіють зброєю та завдають поразки противнику: це стрілки, кулеметники, гранатометники, номери бойових розрахунків ППО, ракетних підрозділів, льотчики, члени танкових екіпажів тощо. До спеціалістів, що забезпечують умови для бойових дій військ як при підготовці, так і в

ході бою відносяться ті, хто здійснює розвідку, проводить військово-топографічні та військово-інженерні роботи, несе комендантську службу. Не зважаючи на те, що межі між цими категоріями спеціальностей умовні, класифікація необхідна для правильного скеровування шляхів опанування військовослужбовцями своєрідними психологічними стратегіями власної професіоналізації. З тією ж метою до уваги була прийнята класифікація, яка побудована за принципом виділення профілів військово-професійної праці, незалежно від приналежності до того чи іншого виду та роду військ. Класифікація, згідно якої військові спеціальності поділяються на групи: командного профілю, виконавського, гуманітарного, операторського, інженерного, оперативнотактичного, забезпечення, виходячи з мети та змісту розв'язуваних завдань, а також їх інформаційної складової. Класифікація повинна бути суто психологічною, тобто єдиним критерієм класифікації, який найбільш повно відповідає її цільовим установкам, може бути тільки подібність вимог різних видів діяльності до індивідуально-психологічних характеристик спеціаліста. Можливість використання власне психологічного критерію при розподіленні спеціальностей за групами обґрунтовується відомим у психології праці фактом: різні, на перший погляд, не схожі один на одного види діяльності можуть складатися з окремих операцій, реалізація яких потребує наявності у людини одних і тих самих психічних якостей.

Відтак, кожен клас професій повинен мати свій чітко визначений психологічний образ (або сферу придатності), тобто сукупність якостей, однаково професійно важливих для всіх спеціальностей, що увійшли до нього. Наявність єдності між професіями всередині груп по всій сукупності їх вимог до людини, як суб'єкта праці, дозволяє чітко визначити психологічний образ кожного класу (групи) професій, що, своєю чергою, дає можливість на стадії виявлення профпридатності безпосередньо порівнювати характеристики кандидатів з характеристиками професій різних груп.

Класифікація вибудована на основі:

- психологічного вивчення військових спеціальностей та складання сукупності

ознак (професійно важливих якостей), що характеризують кожен вид службово-професійної діяльності;

- інтерпретації отриманих описів та розподілення їх за групами відповідно до критерію однорідності.

Змістовно-психологічний аналіз будується на виділенні в загальній структурі військово-професійної діяльності низки компонентів професійно важливих якостей для кожної окремої спеціальності:

- сенсорно-перцептивного (якості сприйняття, уваги) – переважає в діяльності, пов'язаної головним чином із отриманням та первинною оцінкою інформації, яка висуває особливо високі вимоги до сфери сприйняття;

- гностичного чи інтелектуального (якості пам'яті та мислення) – характеризує діяльність, основний зміст якої становить процес обробки інформації, прийняття рішень, здійснення обчислень тощо;

- моторного (якості психомоторики) – необхідний у діяльності, здебільшого виконавського характеру, а також дії, що ставлять найвищі вимоги до якостей психомоторики та мовлення;

- особистісного – має місце у діяльності, що висуває підвищені вимоги до власне особистісних характеристик фахівця, передусім якості емоційної, вольової, мотиваційної сфер, організаторські здібності тощо.

За допомогою генетичного аналізу простежується динаміка історичних змін у системі взаємозв'язків людини з різними засобами збройної боротьби та у сутності вирішуваних ним на полі бою завдань, в якому виділяються генетичні зв'язки між видами військово-професійної діяльності. Завдання генетичного аналізу – не лише простежити кількісне наростання складності професійної праці в умовах ведення війни, а виявити якісні переходи в динаміці зміни засобів та форм збройної боротьби та з урахуванням цих переходів визначити послідовність та логіку освіти нових груп військових спеціальностей з новими вимогами до різних типів індивідуально-психологічних характеристик людини. Прикладом може слугувати створення принципово нової техніки, заснованої на використанні кодової інформації та програмного управління, яке призвело у багатьох видах діяльності до відчутного

зниження витрат м'язових зусиль та одночасно суттєво підвищило вимоги до органів сприйняття, зору, пам'яті, мислення, особистісних якостей (відповідальність, критичність мислення тощо). Сенсорно-моторна діяльність все більшою мірою стає сенсорно-гностичною (сенсорно-інтелектуальною), утворюються нові класи професій. В деяких традиційних класах виділяються підкласи зі специфічними для сучасного рівня розвитку техніки вимогами до особистості військовослужбовця, наприклад, організаторських (командних) професій тощо.

Дана класифікація уможливила встановлення ступеню подібності між різними видами військово-професійної діяльності за змістом вимог до індивідуально-психологічних якостей людини, що дало змогу розмістити спеціальності у певній системі класів, зручній для організації професійно-психологічної диференціації військовослужбовців.

До основних класів військових спеціальностей відносяться:

-організаторські (командири всіх рівнів);

-сенсорно-гностичні (оператори, навідники тощо);

-сенсорно-моторні (водійський склад, пілоти БПЛА);

-сенсорні (фахівці зв'язку та спостереження);

-технологічні (фахівці з обслуговування, ремонту та експлуатації техніки);

-моторно-вольові (розвідники, військовослужбовці десантно-штурмових підрозділів тощо).

Серед усіх військових спеціальностей особливо вирізняються організаторські, командні військові посади. Вони вважаються основними у справі керівництва, навчання та виховання солдатів. Успішність виконання обов'язків на командних посадах визначається наявністю у військовослужбовців сукупності глибоких та стійких знань, умінь та навичок, індивідуально-психологічних якостей, необхідних начальнику та вихователю підпорядкованих військовослужбовців, знання їх індивідуальних особливостей, стосунків між собою та ставлення до своїх обов'язків.

Для успішного виконання обов'язків на

командних військових посадах необхідні якості, що становлять професійну (спеціальну) підготовленість сержантів та старшин. Ці якості розглядаються в описах інших класів подібних військових посад: операторських, зв'язку та спостереження, водійських, спеціального призначення, технологічних та інших.

Сучасна зброя і бойова техніка є сукупністю різноманітних стосунків в системі людина-машина, процеси в якій протікають за участю людини, під її контролем і керівництвом. Нормальна робота людино-машинних систем забезпечується виконанням операторських обов'язків. У цьому полягає головне призначення військових операторських посад. Без суворого, чіткого та професійного виконання операторських обов'язків управління сучасною військовою технікою та озброєнням їхнє бойове застосування стає неефективним.

Операторська діяльність відрізняється від інших видів праці тим, що оператор вирішує завдання управління, контролю, передачі або перетворення інформації, взаємодіє з технікою, зброєю або довкіллям не безпосередньо, а за допомогою різноманітних спеціальних засобів дистанційного відображення інформації та органів управління.

Залежно від змісту та характеру виконуваних операторських обов'язків розрізняють кілька видів посад операторів: оператори-технологи; оператори-диспетчери; оператори-дослідники (оператори-спостерігачі, оператори введення інформації) та ін.

Оператори-технологи розробляють, організують та здійснюють ті чи інші процеси в людино-машинних системах. Наприклад, навідник-оператор вирішує всі проблеми, пов'язані з процесом надання зброї певного положення у просторі перед пострілом для забезпечення зустрічі снаряда з ціллю. Цей процес включає і вибір цілі, і установку на прицільному пристосуванні розрахованих кутів в горизонтальній і вертикальній площинах, і наведення зброї, що відповідає цим кутам.

Оператори-диспетчери координують із єдиного пункту управління ті чи інші дії технічних засобів. Основним обов'язком операторів-дослідників є вивчення обстановки, факторів та умов, в яких

здійснюється підготовка та ведення бойових дій. До цих факторів відносяться: склад та характеристика противника, власне розташування та стан, становище та дії сусідів, характер місцевості, кліматичні, гідрометеорологічні умови тощо. Обстановку, зокрема, поділяють на наземну, повітряну, морську та військово-космічну, біологічну, інженерну, медичну, навігаційну, радіаційну, технічну, тилову, хімічну, епідемічну та ін. Висновки з оцінки обстановки є основою для прийняття рішень на виконання бойових завдань. До операторів-дослідників належать оператори-спостерігачі, оператори введення інформації. До цієї категорії операторів входять, наприклад, оператори радіолокаційних станцій, розвідувальних сигнальних засобів, дешифрувальники аерофотознімків, фахівці радіоперехоплення та пеленгування радіотелеграфних передач (оператори); спеціалісти радіолокаційних засобів (оператори); фахівці ультракороткохвильового радіозв'язку – РЕБ (оператори); фахівці прийому та передачі інформації (оператори) – ДАР; фахівці паросилових та котельних установок (апаратники) та ін.) вимагається високий рівень натренованості, вміння підтримувати тривалу працездатність і статичність, а також стійкий інтерес і здібності до математики, комп'ютерної техніки, механіки, розуміння алгоритмічних схем, розрахунків, здатність до систематизації матеріалу тощо. Діяльність оператора пов'язана зі значними нервово-психічними навантаженнями, вимагає швидкості та безпомилковості виконуваних дій та операцій.

Зв'язок – основний засіб управління військами (силами) та зброєю. Зв'язок є прийом, передача та розподіл інформації за допомогою різноманітних технічних засобів. Їх діяльність характеризується чітким, висококваліфікованим виконанням своїх обов'язків, які покликані забезпечити своєчасність, надійність, достовірність і скритність інформації, що передається та приймається. Діяльність зв'язківців пов'язана зі значними енергетичними, емоційними та фізичними навантаженнями, які множинне зростають в умовах інформаційної війни, при раптовому застосуванні противником різних перешкод, та здійснюється у стрімкому темпі, у закритих приміщеннях, спецмашинах,

укриттях, а також на відкритій місцевості.

Однією з основних характеристик сучасної армії, що дозволяє їй успішно виконувати своє призначення, є висока мобільність військ (сил), тобто їх здатність до швидкого пересування на початку і під час бойових дій, до швидкого розгортання на бойовий (передбойовий) порядок. Забезпечити мобільність військ (сил) покликані машини, безпосереднє керування рухом яких здійснюють водії. Незважаючи на різноманітність водійських військових посад, усі вони мають чимало подібних обов'язків, а до виконавців цих посад пред'являються подібні медичні, освітні, професійні, морально-бойові та психологічні вимоги. Успішне виконання обов'язків водія можливе лише при відповідності військовослужбовців вимогам до їх здоров'я, освітнього цензу, професійної підготовленості, до індивідуально-психологічних якостей.

Серед класів подібних військових посад виділяються посади спеціального призначення. Їхня відмінність полягає в тому, що діяльність військовослужбовців на цих посадах здійснюється в особливо напружених, часто екстремальних умовах. Такі умови надають посадовим обов'язкам спеціального призначення складніший і небезпечніший характер, пред'являють підвищені медичні, професійні, морально-психологічні та інші вимоги до військовослужбовців.

Військові посади спеціального призначення створені для вирішення особливо відповідальних бойових та навчально-бойових завдань за умов надзвичайної напруженості та ризику для життя. Вони переважають у повітряно-десантних військах, частинах морської піхоти, розвідувальних підрозділах, є у військах радіаційного, хімічного та біологічного захисту. Військова служба на посадах спеціального призначення, пов'язана з надмірними емоційними та фізичними навантаженнями, пред'являє до солдатів та сержантів (старшин) підвищені психофізіологічні вимоги.

Виконання обов'язків на посадах спеціального призначення передбачає наявність у військовослужбовця високої фізичної підготовленості та розвинених морально-бойових якостей: мужності, самовідданості, почуття відповідальності,

колективізму, військового товариства, вимогливості до себе, підлеглих, товаришів по службі.

Серед інших військових посад виділяються насамперед посади стрільців, гранатометників та кулеметників. Це наймасовіші посади у військах. Крім того, обов'язки стрільця покликаний виконувати практично кожен солдат. Основне призначення стрільців у бойовій обстановці – виконання поставлених завдань щодо ураження живої сили супротивника у ближньому бою особистою зброєю.

Висновки. Викладений у статті матеріал дає змогу зробити наступні висновки: класифікація військових фахів та їх критеріальний психологічний опис закладає передумови формуванню психологічних стратегій військовослужбовців, які є похідними від професійно важливих якостей і обумовлені специфікою виконання ними службово-бойових завдань.

У контексті даної роботи стратегія військово-професійної діяльності розглядається як інтегральне психічне утворення; як акумульованість та інтегрованість індивідуально-особистісних компетенцій, репрезентованих професійною активністю та досвідом із вираженою готовністю до службово-бойової діяльності.

Стратегії військово-професійної діяльності формуються на основі генералізованих програм дій власної професіоналізації та самореалізації у складному поєднанні індивідуально-особистісних, когнітивних, поведінкових особливостей, обумовлених системокомплексом професійно значущих властивостей і характеристик

військовослужбовця, які дозволяють йому планувати, оцінювати та забезпечувати позитивну динаміку його професійної придатності на певному рівні успішності виконання ним службово-бойових завдань.

Особистісно-професійний розвиток військовослужбовців є безперервним динамічним процесом, спрямованим на високий рівень військово-професійних досягнень, під час якого перетворення військово-професійної діяльності призводить до актуалізації особистісно-професійного потенціалу, формування суб'єкта та стратега цієї діяльності, наповнюючи її смисловим, цілеспрямованим змістом. Психологічні стратегії військово-професійної діяльності військовослужбовців ЗСУ являють собою сформовані суб'єктні модальності професійної поведінки, через які відбувається регулювання спрямованості особистісного та професійного розвитку, ціннісно-смислового ставлення до військової професії, ситуацій професійного успіху. Занурення особистості у військову діяльність породжує формування та прояв її системної властивості, що відображає ступінь індивідуальних можливостей виконувати трудові функції на заданому рівні ефективності, надійності і безпеки протягом певного часу.

З метою забезпечення відповідних вимог до кваліфікації військових кадрів в сучасних умовах ведення війни, перспективним завданням даного дослідження є розширення та доповнення уявлень про характер і динаміку стратегій професіоналізації військовослужбовця на різних стадіях військового фахового становлення.

Список використаних джерел

1. Кремін, В. Г., Максименко, С. Д., Олексієнко, Б. М. (1999). Психологія професійної діяльності офіцера: Національна академія ПВУ.
2. Максименко, С. Д. (2010). Психобіографічні характеристики суб'єкта у військово-професійній діяльності. УЦЗУ.
3. Стасюк, В. В. (2012). Військова психологія видородової діяльності: Підручник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів. Золоті Ворота.

References

1. Kremin, V. H., Maksymenko, S. D., Oleksienko, B. M. (1999). Psykholohiia profesiinoini diialnosti ofitsera: Natsionalna akademii PVU.
2. Maksymenko, S. D. (2010). Psykhobiohrafichni kharakterystyky subiekta u viiskovo-profesiinii diialnosti. UTsZU.
4. Stasiuk, V. V. (2012). Viiskova psykholohiia vydorodovoi diialnosti: Pidruchnyk dlia slukhachiv ta studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv. Zoloti Vorota.

Summary

Kirychevska E. V. Candidate of Psychological Sciences (Ph.D. in Psychology), Doctoral student of the Laboratory of Psychology of Studying of the Institute of Psychology named after H.S. Kostiuk

PSYCHOLOGICAL STRATEGIES OF MILITARY PERSONNEL IN THE CONTINUUM OF MILITARY-PROFESSIONAL ACTIVITIES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Introduction. Modern military approaches to the conduct of hostilities require expanded psychological competencies of military personnel of the Armed Forces of Ukraine, established by the system of professional training. Conscious and adequate decisions in the process of performing service-combat tasks are related to the relevant professional qualities and abilities of military personnel, which directly depend on their ability to build psychological strategies for military and professional activity. The ability to form an individual psychological strategy is the key final goal of professional psychological training, as it ensures the strategic readiness of a serviceman of the Armed Forces of Ukraine to perform service-combat tasks as assigned. The requirements of modern war for the qualification of military personnel and the level of their professionalization are directly related to the psychological strategies of mastering military skills, since the ability to develop and implement strategies for any assigned service-combat tasks is a direct function of a serviceman, regardless of his military rank (private, soldier, officer) and spheres of service-combat activities (home front, headquarters, field).

Therefore, **the purpose of this article** is to substantiate the classification of the main military specialties and determine their psychological characteristics, which are caused by the psychological strategies of military personnel professional activity.

Methods. To achieve the formulated purpose, the article uses a complex of general scientific theoretical methods, in particular: scientific analysis, structuring, comparison, systematization, generalization, as well as the introspection method for the analysis and description of psychological strategies of the military personnel professional activity in the process of professionalization.

Originality. Since psychological strategies are determined by the corresponding types of activities, the work presents the classification of military specialties, which includes six classes of specialties, distinguished by the criterion of similarity of their requirements to the individual psychological characteristics of a serviceman.

Within the framework of the specified classification, the presented groupings of professions allow not only to carry out a comprehensive psychological analysis of related types of military-professional activity, but also to develop unified profession charts for them, to identify the single sets of professionally important qualities, determine the professional suitability for each individual specialty, and above all to make it realistically feasible and psychologically justified a system of purposeful formation of military personnel of the Armed Forces of Ukraine of psychological strategies for mastering the specifics of a certain military-professional activity and related service-combat tasks, in accordance with the requirements of the war for the professional qualification of military personnel.

Currently, the number of military specialties has increased so much, and the pace of their qualitative transformation has become so rapid that without the development of systematic ideas about all the existing types of military-professional activities based on their classification, solving many theoretical and applied issues, as well as further increasing the efficiency and reliability of work military specialists is becoming increasingly difficult.

The essence of the process of classification of military professions and specialties is their grouping according to the commonality of the main objective features, and elements of military activity. Such general objective signs, and criteria for distinguishing professions and specialties by classes, groups, categories, etc., are a) military equipment and weapons; b) methods of armed struggle; c) psychological signs of military activity; d) conditions of military activity (geographical, climatic, on land or underground, on water or underwater, in the air, alone or as part of a unit, etc.); e) labor functions; e) knowledge, skills, abilities.

Conclusions. Thus, the material presented in the article makes it possible to draw the following conclusions:

The personal and professional development of military personnel is a continuous dynamic process aimed at a high level of military and professional achievements, during which the transformation of military and professional activity leads to the actualization of personal and professional potential, formation of the subject and strategist of this activity, filling it with meaningful, purposeful content.

Strategies of military and professional activity are formed on the basis of generalized programs of actions for one's own professionalization and self-realization in a complex combination of individual-personal, cognitive, and behavioral features determined by the system complex professionally significant properties and characteristics of a serviceman, which allow him to plan, evaluate and ensure the positive dynamics of his professional suitability at a certain level of success in the performance of his service and combat tasks.

In the context of this work, the strategy of military-professional activity is considered an integral mental formation; as the accumulation and integration of individual and personal competencies, represented by professional activity and experience with a pronounced readiness for service and combat activity.

Keywords: psychological strategies; military-professional activity; service-combat task; professionalization.

Received/Поступила: 26.05.23.